

**ISAMAA JA RES PUBLICA LIIDU
SETOMAA POLIITIKA**

Võru 2009

Mis on IRL-i Setomaa poliitika?

Kõigi nelja Setomaa valla - Misso, Meremäe, Värskä ja Mikitamäe IRL-i osakonnad on leppinud kokku ühtse poliitika ja nimetavad selle IRL-i Setomaa poliitikaks.

Kuidas sündis IRL-i Setomaa poliitika?

Setomaal, kui tervikul on probleeme, mis on ainult Setomaale omased - riigipiiriga muudetud infrastruktuur, kogudused ja surnuaiad mõlemal pool riigipiiri, Euroopa Liidu maismaa välispiir, maailmas harukordne , elavalt säilinud pärimuskultuur. Probleemid ja valupunktid on Setomaa valdades enamjaolt ühised ning ühiselt ka lahendatavad.

IRL-i Setomaa poliitika on koostanud eelkõige aga mitte ainult, inimesed, kes elavad Setomaal ja teavad seeläbi tegelikku olukorda ning oskavad adekvaatselt seda olukorda hinnata ja analüüsida. Setomaa ühtse poliitika kaudu on võimalik leida parimad lahendused, et kasutada kõiki koostöövõimalusi Setomaa valdade arengu hüvanguks.

Alates 6. märts. 2009 – 26. august. 2009.a. on toimunud 10 koosolekut kõigis Setomaa valdades kõigi IRL-i Setomaa osakonna osalusel . Läbi on töötatud kultuuri, ettevõtluse, hariduse, sotsiaal ja riigikaitse valdkonnad. Kõigis valdkondades on määratletud hetkeolukord, üles seatud eesmärgid ja kirjeldatud tegevusi eesmärkide täitmiseks. Koosolekud toimusid Värskä Kultuurimajas, Mikitamäe vallamajas, Meremäe vallamajas, Setomaa Turismitalus Meremäel, Obinitsa Seto Seltsimajas, Misso Kultuurimajas, Andri-Peedo talus Missos ja Nopri talus Hürsi külas.

IRL-i Setomaa poliitika on koostanud:

Villu Lillmaa, Kaido Päck, Margus Palok, Marko Künnapuu, Ain Pajo, Katrin Rahusoov, Urmas Peegel, Tiit Niilo, Aare Hõrn, Vello Lõvi, Priit Sibul, Viivika Kooser, Marju Kaasik, Vello Jüriöö, Liina Palu, Rutt Riitsaar, Meelike Kruusimäe, Tiina Kadarbik, Mihkel Kübar, Guuri Piholaan, Rutt Pajo, Lauri Luts, Mihkel Uiibo, Andres Pindis, Rieka Hõrn, Viljar Pihus, Ennu Lemmik, Gunnar Kaaleste, Meeli Möldri, Tiina Kadarbik, Mart Uibokand, Kaino Zilmer, Jaak Pächter, Jan Trei, Marko Pomerants, Ülo Tulik, Hasso Ploomipuu, Nele Lepp

Valdkondade juhid :

Ettevõtlus – Urmas Peegel
Kultuur – Aare Hõrn
Haridus – Viivika Kooser
Sotsiaal – Katrin Rahusoov
Riigikaitse ja piir – Ain Pajo

IRL-i Setomaa poliitika idee autor : Hasso Ploomipuu

IRL-i Setomaa poliitika referent: Hasso Ploomipuu

IRL-i Setomaa poliitika retsensent : Trivimi Velliste

IRL-i Setomaa poliitika retsensent : Mart Laar

IRL-i Setomaa poliitika on kinnitanud IRL-i Värskä, Mikitamäe, Meremäe ja Misso osakonnad.
Väljavõtted protokollidest lisatud.

IRL-i Setomaa Poliitika Eesmärgid:

1. IRL-i Setomaa poliitika loomise kaudu leida kõigis neljas Setomaa vallas ühisosa kohaliku elu edendamisel.
2. 2009.a. KOV valimisteks ühtse valmisplatvormi moodustamine IRL-i Setomaa osakondade poolt.
3. Teha koostööd Setomaa elu edendamise nimel kõigi inimeste-, kohalike omavalitsuste-, asutuste-, ministeeriumite-, ametitite-, maavalitsuste-, erakondade-, äriühingute- ja Setomaa Valdade Liiduga.
4. Olla innustavaks eeskujuks IRL-i poliitikate kujundamisel.
5. Olla innustavaks eeskujuks IRL-i piirkondlike poliitikate kujundamisel.
6. Vähendada IRL-i puuduvaid poliitikaid.
7. IRLi Setomaa poliitika saamine osaks IRL-i programmist.
8. IRLi Setomaa poliitika kinnitamine IRL-i volikogus.
9. Setomaa elu korraldamine koostatuna kohalike elanike poolt, kooskõlastatuna IRL-i poliitikana ja arvesse võetuna IRL-i poliitikute poolt Eesti elu korraldamisel Eesti Vabariigi Riigikogu ja Eesti Vabariigi Valitsuse poolt.
10. IRL-i Setomaa poliitika eesmärk ei ole iseseisva Setumaa administratiivüksuse moodustamine kuid ei välista ka selle tekkimise võimalikkust

1. HARIDUSPOLIITIKA

1.1. Hetkeolukord

- 1.1.1. Olemasolevad haridusasutused: Värska gümnaasium, Mikitamäe Lasteaed-põhikool, Meremäe-Obinitsa Põhikool, Misso kool-kodu, Misso Lasteaed, Meremäe Lasteaed, Obinitsa Lasteaed, Värska Lasteaed;
- 1.1.2. Muusikakooli olemasolu ja võimaluste vähene kasutamine;
- 1.1.3. Setomaa koolides on olemas majandusõpetus ja käib aktiivne õpilasfirmade tegevus, mis mõnes koolis käib huvitegevuse raames;
- 1.1.4. Värska koolis ümarlaud haridustegevusest Setomaal;
- 1.1.5. Õpilaste vähesus;
- 1.1.6. Õpetajate koormuse vähenemine;
- 1.1.7. Kvalifitseeritud õpetajate puudus;
- 1.1.8. Õpilaste ränded Setomaalt välja;

1.2. Setomaa hariduspoliitika üldine eesmärk

IRL-i Setomaa hariduspoliitika eesmärk on tagada Setomaa noortele võimalused hariduse omandamiseks kodukohas. Igakülgsete võimaluste loomise kaudu kasvatada Setomaa noorest edukas Eesti inimene, kes tuleb edaspidi toime igapäevases elus.

1.3. Setomaa hariduspoliitika põhieesmärgid

- 1.3.1. Värska gümnaasiumi ümberkujundamine Setomaa gümnaasiumiks.
- 1.3.2. Säilitada hetkel olemasolev haridusasutuste võrgustik.
- 1.3.3. Tihendada Setomaa haridusasutuste vahelist koostööd.
- 1.3.4. Setomaa haridusasutustes töötavatele õpetajatele lisatasu taastamine.

-
- 1.3.5. Huvialategevuste mitmekesistamine.
 - 1.3.6. Jätkata kõikides Setomaa koolides majandusõppe tundide andmist.
 - 1.3.7. Asutada Värskas Muusikooli baasil Setomaa muusikakool.
 - 1.3.8. Setomaa laste ja noorte arvamise väljaselgitamine.
 - 1.3.9. Väärtustada kodukohta ja tõsta au sisse isamaaline kasvatus.
 - 1.3.10. Haridusspetsialisti, kes nõustab vallajuhte haridusküsimustes, koha loomine

1.4. Tegevused eesmärkide elluviimiseks

- 1.4.1. Säilitada Setomaal hetkel olemasolev haridusasutuste võrk.
- 1.4.2. Jätkata Setomaa valdades põhihariduse andmist ja säilitada Värskas gümnaasium Setomaa gümnaasiumina
- 1.4.3. Mikitamäel pärimuskultuuriõpe, Meremäel looduslähedus, Värskas kutse eelõpe, Missos koolkodu;
- 1.4.4. Pärimuskultuuri õpetamine kõigis Setomaa koolides

1.5. Setomaa haridusasutuste ühistegevused

- 1.5.1. Hariduselu ühine korraldamine – käsitleda gümnaasiumi hariduse tugevdamist laiemalt – põhikoolist ja lasteaiast;
- 1.5.2. Luua igasse haridusasutusse pärimuskultuuri hoidvaid ja arendavaid tegevusi;
- 1.5.3. Viia kõikidesse Setomaa lasteaedades sisse pärimuskultuurialased tegevused/tunnid ja üritused;
- 1.5.4. Setomaa koolide vahel koolibussi käivitamine, VIA Setomaa – kooliliin 1.4.4. kultuuri, hariduse ja spordi ühine koordineerimine, tegevustesse kaasatakse kolmanda sektori ühendused;
- 1.5.5. ühtse majandusõppe projekti jätkuv toimimine, ühised ettevõtmised, laagrid, ettevõtluspäevad, messid ja laadad.

1.6. Uued suunad õppe- ja kasvatustöös

- 1.6.1.** propageerikse rohelist mõtlemist ja ökotemaatikat. Koduloo uurimine, kogu õpe ja faktiteadmine saadakse sellisel viisil, et see ongi see roheline kool. Kõiki aineid õpitakse samas võtmes;
- 1.6.2.** Meie UNESCO tõestab meie erisust;
- 1.6.3.** Setomaa gümnaasium, kus toimub pärimuskultuuri väärtustamine, roheline elu, käsitöö, folkmuusika, arhitektuur ja miljöomuusika ning piirivalve ja tolli kutse-eelõpe;
- 1.6.4.** Isamaalise kasvatusel tõstmise, et kohalik elu välja ei sureks.

1.7. Lisaväärtused hariduselu mitmekesistamiseks

- 1.7.1.** Setomaa Muusikakooli arendamine. Muusikakooli klassid Setomaa kõikidesse piirkondadesse.
- 1.7.2.** Eesti rahvapillide õpetamine, rahvariiete kandmine üritustel;
- 1.7.3.** huvialaringid võivad tegutseda koolidest eraldi;
- 1.7.4.** Setomaa Muusikakooli kontsertide ja õppelaagrite korraldamine Setomaa valdades.

1.8. Kvalifitseeritud pedagoogilise kaadri olemasolu

- 1.8.1.** ühendame oma jõud professionaalsete õpetajate toomisel Setomaale;
- 1.8.2.** elamispiinnad pedagoogidele.

1.9. Suured suunad Setomaa hariduselu korraldamisel

- 1.9.1.** tõsta Setomaa koolide mainet, peatada õpilaste suundumine mujale;
- 1.9.2.** kasvatada noortest Setomaa patrioodeid, kes omandavad erialase hariduse ja tulevad Setomaale tagasi;
- 1.9.3.** laste, noorte, lastevanemate ja vallakodanike suhtumise parandamine Setomaa tegevustesse;
- 1.9.4.** erineda teistest haridusasutustest ka pedagoogilises mõttes;
- 1.9.5.** Setomaa Gümnaasiumis tahavad õppida lapsed Setomaalt ja mujalt;
- 1.9.6.** koos vormilise muutusega toimub ka sisuline areng; turvalised Setomaa haridusasutused, laste ja lastevanemate rahulolu.

2. KULTUURIPOLIITIKA

2.1. Hetkeolukord

- 2.1.1. Setomaa on üks Eesti pärimuskultuuri piirkondadest (kihnu, mulgi, võro, vanausulised) kus pärimuskultuuri terviklikumal kujul on katkematult edasi antud põlvkonnalt põlvkonnale.
- 2.1.2. Seto kogukond väärtustab oma kultuuri ning tegutseb pärimuskultuuri säilimise ning arenemise nimel.
- 2.1.3. Toimib Setomaa kultuuriprogramm mille toel ilmub regulaarselt Setomaa leht, toimuvad setokeelsed raadiosaated, tegutsevad muuseumid Värskas, Saatses ja Obinitsas, toimuvad suuremad seto kultuuriüritused nagu Seto Kuningriik, Värsk Folk, toimub setokeelsete ning Setomaa aineliste trükiste avaldamine, toimub leelokooride toetamine jpm.
- 2.1.4. Seto noored väärtustavad seto kultuuri, õpivad tundma seto kultuuri ning arendavad seda edasi.
- 2.1.5. Seto ainulaadne kultuur on toonud noori inimesi Setomaale tagasi.
- 2.1.6. Tõsiselt annab tunda rahvastikku vähenemine Setomaal ning vajadus ümberstruktureerida Setomaa infrastruktuur, ettevõtlus, hariduselu selliselt, et oleks tagatud rahva elusjõulisus mis omakorda lubaks säilida seto kultuuril Setomaal.
- 2.1.7. Lähtudes ülaltoodust on 2008 aastal Eesti Vabariik esitanud UNESCO –le taotluse kanda Seto Leelo Maailma Vaimse Kultuuripärandi nimekirja. Lõplik otsus langetatakse UNESCO Üldkogu poolt 2009 septembris-oktoobris. Jaatava vastuse korral käivitub monitoornigu periood – iga 5 aasta järel kontrollitakse UNESCO poolt, kuidas on täidetud taotluse tegevuskava kõigi tegevuskavas esindatud institutsioonide poolt – alates leelokooridest ning lõpetades ministriumidega. Nimetatud taotlus ning selle tegevuskava võtab komplekselt kokku tegevused ning meetmed, mis on vajalikud Seto pärimuskultuuri säilimiseks.

2.2 Eesmärk

- 2.2.1.** Tagada Seto pärimuskultuuri säilimine, edasiandmine ning areng .
- 2.2.2.** Tagada UNESCO taotluse järjepidev täitmine seto organisatsioonide, omavalitsuste, riiklike institutsioonide poolt.
- 2.2.3.** Tagada Setomaal kultuurielu mitmekesisus.

2.3. Seto leelo UNESCO taotluse ning tegevuskava täitmine

Järgneva 5 aastase perioodi vältel vajalik, et nii seto organisatsioonid, omavalitsused, riigiasutused tunneksid sisuliselt esitatud UNESCO tegevuskava. Kõik nimetatud osapooled on osalenud tegevuskava koostamisel, ametlikult on ministeeriumite poolt tegevuskava kinnitatud. On kokku lepitud, et kuna tegevuskavas on toodud üldised tegevussuunad siis igal aastal Regionaalministri hallatav Setomaa Asjatundjate komisjon kus on esindatud Setomaa omavalitsused, maavalitused, võtmeministeeriumid koostab igaks järgneva aastaks konkreetsema, täpsete eelarve ridadega rakenduskava vastavalt tegevuskavas ettenähtule ning lähtudes eelarveaasta võimalustest.

Tegevuskava mittetäitmisel on UNESCO-l õigus arvata vastav taotlus nimistust välja. 2009 aastal juhtus selline asi Saksamaaga. Riigi mainele ei mõju see hästi.

2.4. Tegevused 2010- 2014-ks aastaks

- 2.4.1.** Setomaa vallad kavandavad vallaeelarves tegevustoetused oma valla leelokooridele.
- 2.4.2.** Kultuuriministeeriumi hallatav Setomaa kultuuriprogramm peab jätkuma sellises mahus, mis tagaks Setomaa muuseumide tegevuste jätkumise, Setomaa lehe väljaandmise jätkumise, Setomaa raadiosaadete jätkumise, pärimuskultuuri õppematerjalide ettevalmistamise jätkumise, leelokooride tegevuse jätkumise, Setomaa suurürituste toetamise jätkumise.
- 2.4.3.** Regionaalministri hallatav Setomaa Arenguprogramm peab jätkuma sellises mahus, mis tagaks Setomaa ettevõtlusnõuniku, Seto Käsitöömeistrite Kogo, Piiveere Energia, Setomaa Turismi, Taarka Pärimusteatri ning Setomaa koolide majandusõppe tegevusvõimekuse. Tegemist on valdavalt noortele tuginevate ning Setomaa võimekust tõstvate organisatsioonidega ja

tegevustega, mis vajaksid riiklikku tuge senikaua kui õnnestub saavutada Setomaal positiivsete arengute järjepidevus.

- 2.4.4.** Majandus- ja kommunikatsiooniministeriumi poolt peab jätkuma Setomaa ja piiriäärse ala riigi teede korrastamine, ettevõtlust ning piirikaitset tugevdava kohaliku teedevõrgu väljaehitamist ning hooldamist toetav tegevus.

2.5 Setomaa ühine kultuuri ja spordielu korraldamine

Rahva vähenemise ning eriti noorte osakaalu vähenemise korral on vajalik ühendada nii terve Setomaa valdade tegijate oskused ja võimekus ning eelarved tervet Setomaad ning ka lähipiirkonda haarvate kultuuri ja spordiettevõtmiste korraldamiseks:

- 2.5.1.** Värska muusikakooli potentsiaali kasutamine terve Setomaa poolt;
- 2.5.2.** Setomaa ühendkoor laulupeol osalemiseks;
- 2.5.3.** Setomaa spordis suve ja talimängude korraldamine;
- 2.5.4.** Taarka Pärimusteatri ühine arendamine;
- 2.5.5.** Eesti rahva traditsioonilised üritused au sisse (ülevallalised rahvaüritused, min 4 tk valla kohta aastas);
- 2.5.6.** Kultuurielu korraldajate vahelise järjepideva koostöö käivitamine ;
- 2.5.7.** Sportimise võimalused kohalikule maksumaksjale tasuta.

2.6. Setomaa muuseumide ühise katusorganisatsioonide loomine eeldatava nimega Seto Rahva Muuseum

- 2.6.1.** Selleks, et kasutada paremini kõigi muuseumide tugevaid külgi ning paremini kasutada vähenevaid rahalisi vahendeid rakendada läbi sihtasutuse ühtsemat planeerimist ning juhtimist.
- 2.6.2.** Lähiaastate kõige pakilisemaks küsimuseks on muuseumide hoidlate/hoidla ehitamise projekti teostamine. Eesmärgiks seatakse ühise fondide hoidla projekteerimine ja ehitamine.

3. SOTSIAALPOLIITIKA

3.1 Hetkeolukord:

- 3.1.1.** Setomaal toimub rahvaarvu pidev vähenemine;
- 3.1.2.** 23-40% elanikkonnast (vallakaupa) on pensioniealised.
- 3.1.3.** Setomaa valdade iive on negatiivne.
- 3.1.4.** Tekkimas on hariduseta noortöötute seltskond.
- 3.1.5.** Igas vallas on vähemalt üks sotsiaaltöötaja.
- 3.1.6.** Pakutakse erinevalt lahendatud avahooldusteenuseid.
- 3.1.7.** Asutushooldusteenust pakutakse Värskas vallas Saatse pansionaadis, Miktamäel on hooldekodu, Meremäel ja Missos turvakorterid.
- 3.1.8.** Setomaa hooldusasutustes on vabu kohti.
- 3.1.9.** Igas Setomaa vallas töötab perearst, hambaravi võimalus on Värskas, osaliselt ka Missos ja Meremäel, apteek on olemas Värskas ja Missos. Rehabilitatsiooniteenust osutatakse Värskas Sanatooriumis.

3.2. Eesmärk

- 3.2.1.** Toetada ja väärtustada perekonda. Perekond on parim kasvukeskkond lapsele ja tugi eakale inimesele;
- 3.2.2.** Eakatele võimaluste loomine väarikaks ja aktiivseks eluks vanaduspõlves;
- 3.2.3.** Tervise hoidmine ja tugevdamine ning alles seejärel haigusete ravimine.
- 3.2.4.** Setomaa valdade koostöö sotsiaal- ja tervise valdkonnas.
- 3.2.5.** Säilitada olemasolev sotsiaalteenuste võrgustik ja võimalused.
- 3.2.6.** Muuta sotsiaalhoolekande süsteem efektiivsemaks.
- 3.2.7.** Sotsiaaltoetuste kasutamine peab olema paindlik.
- 3.2.8.** Töötada peab olema kasulikum kui olla ülalpeetav.
- 3.2.9.** Inimeste ärgitamine tervislikult elama, võimaluste loomine tervislike eluviiside harrastamiseks.
- 3.2.10.** Sotsiaalpedagoogi, kes suudaks ka lastekaitsepedagoogi funktsioonid ära täita, olemasolu.

3.2.10. Hoolde-/vanadekodu olemasolu tagamine arvestades asjaolu, et tasuvus algab alates 60-st hooldealusest.

3.2.11. Abivajate vajadusepõhine abistamine, et inimesi ei tehtaks abist sõltuvaks vaid aidatakse siis kui olukord seda nõuab ja on tarvis ehk välida õpitud abituse teket.

3.2.12. Päevakeskuste toimimine tugiteenusena.

3.2.13. Külaseltsidele delegeerimine

3.3. Tegevused eesmärgi täitmiseks

3.3.1. Pädevaid sotsiaaltööspsialiste Setomaa valdadesse toomine

3.3.2. Abivajajate andmebaasi loomine

3.3.3. Paindliku, vajadustele vastava hooldusteenuse rakendamine

3.3.4. Tugiteenuste pakkumine nt. päevakeskustes inimeste võimalikult kaua aktiivsena hoidmiseks

3.3.5. Infovahetuse sisseviimine Setomaa valdade vahel võimalikud ühiselt osutatavad teenuste tagamiseks.

3.3.6. Ühiselt uute teenuste arendamine, ühised kitsama eriala spetsialistide näiteks lastekaitsepsialist, palkamine

3.3.7. Vähemalt ühe otsiaalpedagoogi palkamine nelja Setomaa valla kohta.

4. KAITSE- JA PIIRIPOLIITIKA

4.1. Hetkeolukord

Eesti – Vene kontrolljoon ning Euroopa Liidu välispiir Kagu-Eestis kulgeb läbi Setomaa. Riigi julgeoleku tagamiseks on oluline kaasata kohalikud elanikud piirikaitseks. Piiriäärsete elanike käest informatsiooni saamine kahtlaste sõidukite ja inimeste liikumise kohta oleks oluliseks abiks ebaseaduslike piiriületajate ja salakaubavedajate tabamisel. Sellist täiendavat kontrolli saab teostada vaid piisavalt tiheda asustuse korral. Samas on ka oluline tagada kohalikele elanikele turvatunne ning tagada abi õigeaegne kohalejõudmine igas olukorras.

Setomaa/Petserimaa on olnud vähemalt 600 aastat tervikterritoorium kahe kogukonnaga-seto-vene. Tervikterritoorium all mõistame ühtset teedevõrgustikku mille sõlmpunkt on Petseri linn. Koguduste/surnuaedade asetust. Majanduslikku toimimist. Viimase kohta on teinud omal ajal uuringu Edgar Kant milles ilmnes, et regionaalseks keskuseks on Petseri mille mõju ulatub lisaks ajaloolisele Seto/Petserimaale ka Räpina ja Vastseliina kihelkondadesse. Regionaalse keskuse all mõisteti majanduslikku, kaubanduslikku, logistilise, hariduslikku, kultuurilise ning usulise (nii õigeusu kui luteri kiriku) keskusena toimimist. Olenemata territoriaalsest kuuluvusest toimis Petseri sellise keskusena kuni 1993 aastani kuni rakendus piirireziim. Osades valdkondades –haridus, logistika, majandus – on toimunud suured muutused ehki teedevõrgu ümberkorraldamine vajab veel mõningal määral vahendeid. Osades valdkondades ei ole see praktiliselt võimalik - seto surnuaiad, kirikud, luteri surnuaed ja kirik Petseris. Selleks, et säilitada seto, luteri kogudused, kirikud.

Eesti Vabariigi reaalse massilise piiriületusohuga maismaapiir asub Kagu-Eestis, Setomaa Valdade Liidu territooriumil. Kohalike elanike osalus piirivalves ning erinevates vormides piiri ning riigikaitstes on suhteliselt madal. Värskas ning Mikitamäel puuduvad kohalikud kaitseliidu üksused.

4.2. Eesmärk

4.2.1. Kehtestada piiriala. Sellel piiriäärsel alal kehtiksid piirikaitsega koostööd tegevatele elanikele ja ettevõtetele täiendavad soodustused, sellesse piirkonda elama asumiseks või seal kinnisvara omandamiseks peaksid välisriikide kodanikud saama ka õiguskaitseorganitelt loa.

4.2.2. Suurendada piirialadel püsivalt elavate inimeste arvu. Piiriäärsetel aladel elavatele inimestele ja seal tegutsevatele ettevõtetele tuleb tagada normaalseks eluks ja tööks vajalikud tingimused. Välja tuleks ehitada tänapäeva tingimustele vastavad kommunikatsioonid (teed, side- ja elektrivarustus) ning toetada uute elamute ehitamist haja-asustusega aladele.

4.2.3. Suurendada kohalike elanike, piirikaitse, Kaitseliidu ja vabatahtlike päästjate koostööd, korraldada ühisõppusi, koolitusi. Luua ühised korrakaitsepunktid piirkonna turvalisuse tagamiseks.

4.2.4. Luua riigikaitse talud soodustamiseks piirikaitsete elama asumist haja-asustusega alale tagades neile tasuta eluaseme.

4.2.5. Petseri rajoonis on tarvis tagada inimestele võimalikult vaba liikumine üle piiri. Tähtis ei ole vorm – nimekirjad, viisad, viisaload, kompenseerimine – vaid reaalne tulemus – orineteeruvalt kuni 2000- 4000 inimesele võimalus tasuta, mitmekordselt (kuni 90 päeva aastas) ületada piiri.

4.2.6. Tegemist on ka Eesti julgeoleku ning maine tagamisega regioonis vältimaks pettumist Eesti valitsuses, enda määratlemist erinevates vormides Vene Föderatsiooniga (näiteks Vene Föderatsiooni kodakondsus, kaasmaalase tunnistus või passe).

4.2.7. Vajalik koostöös piirkonna omavalitsustega töötada kiiresti välja toimivad lahendused ning need rakendada.

4.2.8. Värskas Gümnaasiumisse piirivalve eelõppe loomine. Värskas sobiks selleks väga hästi sest valla territooriumil asub piirivalve kordon mille valvata on nii maismaa kui veepiir. Lisaks asub vallas rahvusvaheline piiri ja tollipunkt ning valmiv raudtee piiri ja tollijaam.

4.2.9. Vajalik määratleda piirivalve eelõppeks vajalikud nõuded. Saavutada omavahelised vajalikud kokkulepped.

4.3. Riigi ja piirikaitse alase regionaalpoliitika rakendamine

4.3.1. Setomaa Valdade territooriumil on vajalik üle vaadata komplekselt riigi ja piirikaitse meetmete vajadus, mis peaks käsitlema teedevõrgustikku ning selle ehitamist, hooldust. Elanikkonna teadlikkus ning valmisolek abistada piirivalvet. Oskust tegutseda erinevates kriisiolukordades. Vastav oskus peab alguse saama juba koolidest, kaasatud peaksid olema omavalitsused, MTÜ-d.

5. ETTEVÕTLUSPOLIITIKA

5.1 Hetkeolukord

5.1.1 Setomaa ettevõtluskeskkonna arengut toetab hetkel riiklik Setomaa Arenguprogramm.

5.1.2 Setomaal töötab praegu projektipõhiselt, Setomaa Arenguprogrammi toel, ettevõtlusnõustaja

5.1.3 Setomaa kõigis koolides antakse majandusõpet

5.1.4 Neli Setomaa valda on ühiselt koostatud Setomaa arengukava

5.1.5 Vallad on ettevõtluskeskkonna arendamiseks eraldiseisvalt väga erineva suutlikkusega

5.1.6 Eurorahade kasutamise võimekus valdade lõikes on väga halvast rahuldava tasemeni

5.1.7 Külaettevõtlus külapiirkondade arendamise eesmärgil sisuliselt puudub

5.1.8 Ettevõtjad ei tunne kohaliku omavalitsuse piisavat tähelepanu ja toetust

5.1.9 Ettevõtjad ei tunne oma rolli kohaliku omavalitsuse valitsemises ning ettevõtluse jaoks oluliste tegevuste planeerimises ja elluviimises

5.1.10 Ettevõtjad / ettevõtted vajavad süsteemset täiendõpet enda ja oma ettevõtte viimiseks kõrgemale tasemele

5.2. Üldine eesmärk

5.2.1. IRL-i Setomaa ettevõtluspoliitika eemärk on tagada Setomaa ettevõtlikele inimestele tingimused ettevõtlusega alustamiseks, ettevõtluse arendamiseks, aktiveerimiseks ja mitmekesistamiseks ning luua seeläbi piirkonda tasuvaid töökohti. Igakülgete võimaluste loomise kaudu soodustada innovatiivse ja jätkusuutliku majanduse teket ja piirkonna arengut üldiselt.

5.3. Eesmärk

5.3.1. Tagada jätkuvalt ettevõtlusnõustaja töökoht ülesetomaaliselt (Setomaa Arenguprogrammist)

5.3.2. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtluse arendamise toetamine Setomaal;

5.3.3. EL ja ülepiiriste ettevõtlusprogrammide toetuste info jagamine, propageerimine ning viimine abivajajateni

5.3.4. Tagada omavalitsuse võimekus kohalike arengute toetamiseks programmide otsimisel ja elluviimise toetamisel;

5.3.5. Piiriülese ettevõtlusalane koostöö ning koostööpakettide ettevalmistamine Setomaale ning nende vahendamine üle Eesti.

5.3.6. Arendada välja teedevõrgustik mis võimaldab läbida Setomaad tolmuwabalt põhja-lõuna suunaliselt ehk luua VIA Setomaa;

5.3.7. Arendade kohalikku teedevõrgustikku selliselt, et see toetab ettevõtluse arengut piirkondades ehk arendada teedevõrgustikku vajadusepõhiselt;

5.3.8. Tagada elektrivõimsuse, vee- gaasi- ja kanalisatsioonitrasside arendamine ettevõtluse vajadusest lähtuvalt.

5.3.9. Kohalike toetusena ettevõtluse alustamise toetuse käivitamine:

-
- 5.3.10.** Külaelu arendamise projektide tegevuse toetamine ja kohaliku toetusena omaosaluse toetuse käivitamine
- 5.3.11.** Külaprojektide toetuse käivitamine omavahendite teenimiseks ehk külaettevõtluse toetamine
- 5.3.12.** Stimuleerida külavanemate valimist küladesse (külade gruppidesse)
- 5.3.13.** Luua ettevõtjate tunnustamise traditsioon.
- 5.3.14.** Tagada ettevõtjate kaasamine kohaliku elu otsustamisprotsessi läbi vallavolikogu komisjonid ja temaatilised ümarlaua koosolekute.
- 5.3.15.** Luua eeldused „Seto Kaubamaja“ asutamiseks linnadesse kohaliku toodangu turustamiseks ning Seto kultuuri propageerimiseks.
- 5.3.16.** Riikliku regionaalpoliitika kaudu luua Setomaale ettevõtjaid ja haritlasi motiveerivad majandustingimused, mis tagavad jätkusuutliku ettevõtluse arengu piirkonnas selliselt et ei tekiks vastandamist kultuurilis-ajaloolisele Setomaa eripärale.
- 5.3.17.** Setomaa Kaubandus- ja tööstuskoja loomise kaudu ettevõtluse vahendamine Eestis ja välismaal.

5.4. Tegevused eesmärkide elluviimiseks

- 5.4.1.** Setomaa Arenguprogrammi kui ettevõtluskeskkonna arendamise riikliku programmi jätkamine;
- 5.4.2.** Ettevõtlus- ja elukeskkonna parandamise eesmärgil väliste vahendite sissetoomiseks võimekate arendusjuhtide ja arendusspetsialistide tagamine omavalitsustes;
- 5.4.3.** Kommunikatsioonide arendamist vajadusepõhiselt – arengukavadest teostuseni;
- 5.4.4.** Kohaliku toetusena ettevõtluse alustamise toetuse, 25 000 krooni, kehtestamine
- 5.4.5.** Kohaliku toetusena külaseltside igaastane tegevustoetuse, min 25 000 krooni kehtestamine
- 5.4.6.** Kohaliku toetusena külaettevõtluse toetuse omavahendite teenimiseks, kuni 25 000 krooni, kehtestamine
- 5.4.7.** Külavakogukondade sihipärase koolitamise - külavanema koolitus; kogukonna kaasamise koolitus; projektitaotluste mentorlus jne., käivitamine külaettevõtluse ellukutsumiseks ja külade arendamiseks vajaliku teoreetilise alusbaasi loomiseks.
- 5.4.8.** Ettevõtjate tunnustamise ürituse käivitamine Setomaa ettevõtlusauhindade väljastamiseks.
- 5.4.9.** Kohalike ettevõtjate kaasamine Setomaa elu otsustamisprotsessi läbi vallavolikogu komisjonide, piirkondlike ja valdkondlike ümarlaudade koosseisu, avalikesse debattidesse jne

5.4.10. Propageerime ettevõtjate hulgas „Seto Kaubamaja“ ideed kuni eestvedaja leidmiseni ning seejärel toetame kõigi võimaluste piires selle elluviimist

5.4.11. Töötada ministriumite tasandil välja Setomaale sobilikud stiimulid mis motiveerivad haritlasi siia elama asumise ja ettevõtjaid investeerima sellesse piirkonda valdkondades mis ei kahjusta ega hävita Setoma kultuuri ja eripära.

5.4.12. Setomaa Kaubandus- ja Tööstuskoja asutamine.

